

MAIN RISK FACTORS IN THE EXERCISE OF THE OBSTETRIC PROFESSION

Svetlana Radeva

Specialized hospital of obstetrics and gynecology for active treatment „Prof. D. Stamatov”, Varna, Bulgaria, sv.radeva@abv.bg

Abstract: Stress, workload, conflicts and responsibility in exercising an activity lead to a number of psychosocial risks, and the consequences have a negative impact on the individual, on perceptions and attitudes of working. The purpose of the study is to define the main risk factors among working midwives. The purpose of the study is to define the main risk factors among working midwives. Workplace risk factors and the causes of their occurrence have a profound impact on the health of individuals, organisations such as institutions and the system. The opinion of 65 working midwives from the SHOGAT "Prof. Dr. D. Stamatov" Varna and HOSPITAL" St. On the risks in the exercise of the obstetric profession in the workplace. The study was conducted in October 2019. Methods used: Documentary, statistical-questionnaire, graphical analysis.

Results and discussion: Health professionals experience stress and uncertainty when work sets out requirements that are higher than their ability to deal with them. In addition to mental health problems, they can further develop serious problems with physical health, such as cardiovascular diseases or musculoskeletal problems. It has been researched the opinion of 65 working midwives from "Prof. Dr. D. Stamatov" Varna and Hospital for active treatment "St. Anna" Varna in relation to the risks in practising the obstetrics at working place. The research was done in September 2019. There have been used different methods: documentary, statistical- questionnaire and graphical analysis.

Result and Discussion Health professionals experience stress and uncertainty when work sets out requirements that are higher than their ability to deal with them. In addition to mental health problems, they can further develop serious problems with physical health, such as cardiovascular diseases or musculoskeletal problems. Over half of the respondents identified their work place as very busy. Working midwives define the factors relevant to the workplace-stress, impaired communication, conflict, high responsibility, many and heterogeneous duties. A major risk factor in exercising the obstetric profession for 78.5% is stress, and the causes of stress in the workplace are varied, dependent on the components of the environment and the subjects. These are all working situations, for which the high professional requirements are characteristic in quantitative terms (too much work for 67.7%), workers have limited decision-making capacity (possibility to decide how and what to do 43.1%) and poor professional support from colleagues and executives for 44.6%.

Conclusion It is necessary to care for the workplace, for relationships, for shared responsibility, by applying different techniques to improve the workplace, to improve communication skills and to master mediation techniques, to Overcoming conflicts and resolving them.

Keywords: work place, obstetrics, workload, stress, responsibility.

ОСНОВНИ РИСКОВИ ФАКТОРИ ПРИ УПРАЖНЯВАНЕ НА АКУШЕРСКАТА ПРОФЕСИЯ

Светлана Радева

СБАГАЛ „Проф. д-р Д. Стаматов“ ЕООД, гр. Варна, България, sv.radeva@abv.bg

Резюме: Стресът, натоварването, конфликтите и отговорността при упражняването на дадена дейност, водят до редица рискове от психосоциално естество, а последиците имат негативно влияние върху личността, върху възприятията и нагласите за полагане на труд. Целта на проучването е да се дефинират основните рискови фактори сред работещи акушерки. Рисковите фактори на работното място и причините за тяхната поява, оказват силно въздействие върху здравето на индивидите, организацията като институция и системата. Проучено е мнението на 65 работещи акушерки от СБАГАЛ „Проф. д-р Д. Стаматов“ Варна и МБАЛ „Св. Анна“, относно рисковете при упражняване на акушерската професия на работното място. Изследването е проведено през м. септември 2019 г. Използвани методи: документален, статистически – анкетен, графичен анализ.

Резултати и обсъждане: Здравните специалисти изпитват стрес и несигурност, когато работата поставя пред тях изисквания, които са по-високи от възможностите им да се справят с тях. Освен проблемите с психичното здраве, те могат по-нататък да развият сериозни проблеми с физическото здраве, като

сърдечносъдови заболявания или мускулно-скелетни проблеми. Над половината от анкетираните определят работното си място като много натоварено. Работещите акушерки дефинират факторите имащи значение за работното място- стрес, нарушена комуникация, конфликти, висока отговорност, много и разнородни задължения. Основен рисков фактор при упражняване на акушерската професия за 78,5% е стреса, а причините за стрес на работното място са разнообразни, зависими от компонентите на средата и субектите. Това са всички трудови ситуации, за които са характерни високите професионални изисквания в количествен план (твърде много работа за 67,7%), работещите имат ограничена възможност за вземане на решение (възможност да се реши как и какво да се върши 43,1%) и недобра професионална подкрепа от колеги и ръководители за 44,6%.

Изводи: Необходимо е да се полагат грижи за работното място, за взаимоотношенията, за споделената отговорност, чрез прилагане на различни техники за подобряване на работното място, подобряване на комуникативните умения и овладяване на техники на медиация, за преодоляване на конфликти и тяхното разрешаване.

Ключови думи: работно място, акушерска професия, натоварване, стрес, отговорност.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Работните рискове са резултат от лошо планиране, организиране и управление на труда, както и от лоши социални условия на работното място [5]. Те могат да доведат до отрицателни психологически, физически и социални последици, като стрес на работното място, изтощение или депресия [5,10]. Често очакванията се различават от реалността и това води до конфликт със субектите на средата, с правилата и със самата личност на работещия [3,6]. Източниците на стрес и дистрес варират в зависимост от психо-емоционалното състояние на индивида и факторите на работното място [2,7]. Това неминуемо оказва влияние върху качеството на живот [4]. Упражняването на медицинска професия е съпроводена с високи отговорности изисква интелект и умения, които непрекъснато трябва да се развиват и от които зависят човешки животи [1,11].

Проучванията в тази област дефинират десет различни категории фактори, които могат да предизвикат стрес [5,14]: свързани с естеството на работата – работна среда и оборудване; съдържание на труда; обем и темп на работа; работен график и свързани с условията на труд – роля в организацията/предприятието, професионално развитие, възможност за вземане на решения и упражняване на контрол, взаимоотношения в работата, организационна култура и структура, взаимодействие работа-семејство. Дисбалансът при или между някои от тези фактори оказва “натиск” върху човешките защитни механизми и отключва познавателни, поведенчески, емоционални и физиологически реакции, насочени към овладяване на външните фактори, които създават стрес [12,16]. Тези усилия в съчетание с неспособността да се постигне баланс претоварват защитните механизми, което предизвиква умствена и физическа умора [13]. Продължителното въздействие на неблагоприятни фактори води до изтощение и увреждане на здравето [15]. Необходимо е да се направи прелом и работещият медицински специалист да приеме ограниченията на професията, да изгради механизми за справяне със страха от провал поради неопитност или незнание, голямата отговорност, враждебното отношение и средата като цяло [8,16].

Стресът представлява неотменна характеристика на човека. Той е „цялостна нервно-физиологична реакция на организма на определени физически, психически, здравословни и други дразнения”[9]. Справянето със стреса изисква обучение, подкрепа и ефективно управление на дейностите и работното място [8].

2. РЕЗУЛТАТИ И ОБСЪЖДАНЕ

В анкетното проучване взеха участие 65 акушерки, работещи в болничните структури, 12 (18,46%) – МБАЛ „Св. Анна“ Варна и 53 (81,54%) – СБАГАЛ „Проф. д-р Д. Стаматов“ Варна.Целта на проучването е да се дефинират основните рискови фактори при упражняване на акушерската професия на работното място. Респондентите работят в различни болнични отделения- Родилно, Неонатология, ОАИЛ, Оперативен сектор гинекология.

Акушерската професия е призвание и изисква не само познавателни, но и комуникативни умения. Независимо от факторите на средата здравните специалисти, подпомагат появата на новия живот независимо от условията на работното място, като 80% от анкетираните са удовлетворени от направения избор на професионално направление (фиг.1).

Фиг.1. Удовлетвореност от избора на професия

Силната мотивация при упражняване на професията е породена от направения съзнателен избор за обучение в избраното професионално направление „Акушерка“ за 73,8%. Над половината от анкетираните определят като високо натоварването на работното място (фиг.2).

Фиг.2. Натоварване на работното място

Основен рисков фактор при упражняване на акушерската професия сред анкетираните е стреса (78,5%), а причините за стрес на работното място са разнообразни, зависими от компонентите на средата и субектите. Това са всички трудови ситуации и проблемите, които ги съпътстват, за които са характерни високите професионални изисквания в количествен план (твърде много работа 67,7%), работещите имат ограничена възможност за вземане на решение (възможност да се реши как и какво да се върши 43,1%) и недостатъчна професионална подкрепа от колеги и ръководители за 44,6%.

Анкетираните акушерки дефинират рисковете при упражняване на професията свързани с условия на труд, както е показано на фиг.3. Всички анкетираните допълнително са отбелязали за високия риск от нараняване с остри предмети по време на работа, както и високия риск от заразяване с болести предавани по кръвен път.

Фиг.3. Дефинирани проблеми и рискове на работната среда

Забележка: Сумарно резултатите са над 100%, защото анкетираните са дали повече от един отговор.

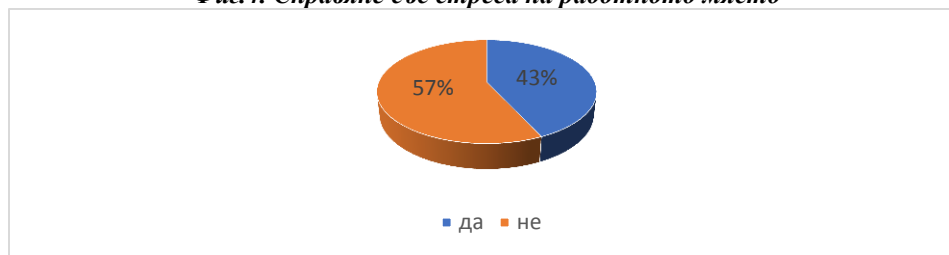
Добрата работна среда според 93,8% стимулира добри резултати и повишава удовлетвореността, лично развитие, както и психично и физическо състояние на анкетираните служители. Затова е важно още в първите работни дни, при обсъждане на изискванията на работното място, да се разграничат всички рискове, като

прекомерното работно натоварване, от условията, които макар и да са стимулиращи и понякога проблемни, създават отзивчива околна среда, в която работниците са добре обучени и мотивирани да работят с максималните си възможности.

Други фактори на работната среда са заплахите, насилието и тормозът (15,2%). На ниво болнична организация отрицателното въздействие включва незадоволителни цялостни бизнес резултати, висок процент на отсъствията от работа, както и повишени нива на злополуките и нараняванията. Психосоциалните рискове са предимно резултат от лошо планиране, организиране и управление на труда в структурите, както и от лоши социални условия на работното място, които могат да доведат до отрицателни психологически, физически и социални последици, - стрес, изтощение или депресия.

Отсъствията стават по-продължителни от тези, които се дължат на други причини, а стресът на работното място може да допринесе за повишаване на процента на напускане или ранно пенсиониране. Запитани дали се справят успешно със стреса на работното място, по-малко от половината акушерки отговарят утвърдително (фиг.4).

Фиг.4. Справяне със стреса на работното място

Акушерките споделят, че срещат разбиране за проблемите съпътстващи работното им място (67,7%), предимно от своите колеги, екипа с който работят, от прекия ръководител, от ръководството. За това способства активността за повишаване на професионалните умения и компетенции за 63,07%, чрез тематични или фирмени курсове, практически семинари, конференции, колегиуми и обучения на работното място. Работните задачи се свеждат за изпълнение чрез алгоритми, работни фишове, указания за поведение, заповеди.

Запитани за нуждата от обучителни курсове на работното място, всички анкетирани посочват практическата необходимост от тях и значението за справяне с работните задачи (табл.1).

Табл.1. Нужда от обучителни курсове на работното място

Обучение по трудова безопасност	58,4%
Обучения за комуникативни умения	63,0%
Езиково обучение	24,6%
Обучения за повишаване на уменията	27,6%
Обучение за справяне със стреса	53,8%
Обучение за решаване и предотвратяване на конфликти	35,3%
Обучения за нормативната уредба	61,5%

Забележка: Сумарно резултатите са над 100%, защото анкетираните са дали повече от един отговор.

Дефинираните причини за натоварването на работното място е необходимо да се представят на Комитетите по условия на труд, които да съдействат на работниците и ръководството на болничните структури за намиране на най добрите икономически ефективни начини за организация на работния процес, за изграждането на екипи, канали за комуникация в съответствие с мисията и задачите на лечебното заведение. Изведените фактори на работното място, водещи до психосоциални рискове в болничните структури са:

- прекомерно работно натоварване;
- противоречиви изисквания и неизяснена роля;
- недостатъчно ресурси;
- липса на участие при вземането на решения, които засягат работника, и липса на влияние върху начина, по който се извършва работата;

- лошо управлявани организационни промени, несигурност на работното място;
- неефективна комуникация, липса на подкрепа от ръководството или от колегите;
- психологически и социален тормоз, насилие от трета страна.

Необходимо е да се предприеме политика за подобряване на условията на работното място на ниво болнични структури, чрез:

1. Въвеждане на работното място и запознаване с основните задачи и задължения;
2. Обучения за повишаване на знанията и уменията за професията;
3. Развиване на комуникационни умения;
4. Обучения за управление на стреса на работното място и техники за справяне с него.
5. Подобряване на условията на труд и трудовата среда.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Стреса при работа, като основно дефиниран рисков фактор, засяга всички работещи в сферата на акушерската дейност. Той се превърнал в заплаха за качеството на обслужване, продуктивността и достойния труд при упражняването на акушерската професия. Последиците от този феномен стават все по очевидни за човека, работното място и обществото, чрез изгубените работни дни, повишените мерки за сигурност, занижаване на доверието в здравеопазната система, дългосрочното възстановяване и социални разходи. Стреса и конфликтните ситуации, може да понижат качеството на услугите, да разрушат ефикасните и ефективни работни места, да развалят вътрешно-личностните отношения и доверието между колеги, и да направят работното място безперспективно, неприятно дори опасно. Изведените рискови фактори при упражняване на акушерската професия: недостатъчно време за изпълнение на поставената задача, неясна длъжностна характеристика, недостатъчно заплащане, твърде много отговорности при малка автономност, висок темп на работа, свръхнатоварване, лоши ръководители или недобре подготвени колеги, слаба организация на труда, лоши междуличностни отношения, намаляване на числеността на персонала, недостиг на ресурси и др. изискват гъвкав мениджмънт и колаборация между институциите. За да се подобри отношението към акушерската професия е необходимо институциите и пациентите да повишат доверието, да се възстанови имиджа на професията, да се подобри работната среда, за да може да има по добра трудова среда и удовлетворени пациенти.

ЛИТЕРАТУРА

- Георгиева Е. (2014). Мениджмънт на стреса в медицината. Флорир. София.
- Георгиева, К., Стоянов Д., Райчева Р. (2017), Уязвимост на личността към синдрома на професионално изпепеляване, В: Психопатология, невронаука и психично развитие. Актуални проблеми: Стено.
- Георгиева Е., Л. Георгиева, Ш. Халил (2015). Стрес при обучението по медицина Социална медицина. Бр.3, 28-30.
- Георгиева К, Д. Стоянов (2018), Сравнително изследване на професионалното изпепеляване в рискови професионални групи: акцент върху диспозиции на личността и психологическия климат, Българско списание за психиатрия, Vol. 3 (4):288-296.
- Европейска агенция за безопасност и здраве при работа <https://osha.europa.eu/bg/tools-and-publications/e-guide-managing-stress-and-psychosocial-risks>
- Лечева Зл., Л. Георгиева, М. Стойчева (2017). Въздействие на професионални стресогени върху болничния сестрински персонал. Здравна икономика и мениджмънт, Варна;1:12-18
- Лечева Зл., Л. Георгиева, М. Стойчева (2017) Теоретични основи на професионалния стрес и бърнаут синдрома. Социална медицина;1:33-35.
- Радева С, Л. Георгиева. (2018) Адаптация за практикуване на акушерската професия в болнични условия. Варненски медицински форум , том 7, прил. 3, 103-108.
- Селие. Х. (1982). Стрес без дистрес. Наука и изкуство.
- Христов. Ж и колектив. (2002). Стресът на работното място в условията на преход. Институт за социални и синдикални изследвания на КНСБ в България и Международна организация на труда. София.
- Baqutayan S. (2015) Stress and Coping Mechanisms: A Historical Overview Mediterranean Journal of Social Sciences MCSER Publishing, Rome-Italy Vol 6, No 2 (S1 March), 479-488.
- Georgieva E., Georgieva, L., Zahariev, V., & Pesheva, P., (2014) Stress and stress factors among medical students in Bulgaria. Albanian Med J, №1; 2: 10-17.
- Karasek, R.A. & Theorell, T. (1990). Healthy Work: Stress, Productivity and the Reconstruction of Working Life, Basic Books, New York.
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). Stress, appraisal, and coping. New York, NY: Springer.

- McNeely, E., (2005). The consequences of job stress for nurses' health: time for a check-up. *Nursing Outlook*, Vol 53, pp. 291-299.
- Murphy, L. R., (1988). Workplace interventions for stress reduction and prevention. In C. L. Cooper & R. Payne (Eds.), *Causes, coping and consequences of stress at work*. New York: Wiley.